

**Instrukcja pobierania i przesyłania próbek do badań realizowanych
w Zakładzie Chorób Pszczół (ZCHP)
Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego (PIWet – PIB)
w Puławach**

UWAGA!

Próbki pszczół pobierane i nadsyłane do ZCHP nie mogą wykazywać wyraźnych oznak rozkładu gnilnego i występowania pleśni. Podobnie, próbki czerwiu nie mogą wykazywać oznak spleśnienia. Jeżeli próbki wykazują ww. cechy są utylizowane przed przyjęciem ich do badania. Klient jest informowany (telefonicznie, bądź listownie) o utylizacji próbek. Aby zapobiec powyższym zmianom podczas transportu należy unikać opakowań takich jak plastikowe torebki, woreczki, folia aluminiowa, papier woskowany, pojemniki blaszane lub szklane.

1) POBIERANIE PRÓBEK PSZCZÓŁ

a) Badanie w kierunku warrozy (wykrywanie *Varroa destructor*)

i) Próbka żywych pszczół z gniazda

- próbkę żywych pszczół należy pobierać z obu stron trzech ostatnich ramek w gnieździe z czerwiem niezasklepionym;
- w pojedynczej próbce powinno znajdować się co najmniej 250 owadów (około ½ szklanki);
- próbkę najlepiej pobierać do zwykłej kopert papierowej formatu A4;
- niezwłocznie po pobraniu należy w kopercie umieścić wacik nasączony eterem dietylowym w celu uspienia pszczół (w przypadku braku eteru można próbkę zamrozić przez min. 8 godzin).

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesywać do nowych (suchych) kopert.

ii) Próbka martwych pszczół (osyp)

- próbkę martwych pszczół (osyp) należy dokładnie wymieść z dennicy ula i umieścić w naczyniu odpowiedniej wielkości, następnie wymieszać i pobrać około ½ szklanki (co najmniej 250 owadów) do koperty papierowej formatu A4;
- próbkę wysłać do laboratorium, jeżeli nie jest możliwe niezwłoczne wysłanie próbki można ją przechować w zamrażarce.

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesywać do nowych (suchych) kopert.

b) Badanie w kierunku nosekozy (wykrywanie mikrosporydiów z rodzaju *Nosema* – metoda mikroskopowa)**i) Próbka żywych pszczoł z gniazda**

- próbkę żywych pszczoł należy pobierać z górnej części plastrów, skrajnych plastrów gniazda, bądź wylotka ula (w celu uzyskania owadów w wieku powyżej 8 dni - w pełni rozwinięta inwazja pasożyta);
- w pojedynczej próbce powinno znajdować się co najmniej 60 owadów;
- próbkę najlepiej pobierać do zwykłej koperty papierowej formatu A4;
- niezwłocznie po pobraniu należy w kopercie umieścić wacik nasączony eterem dietylowym w celu uspienia pszczoł (w przypadku braku eteru można próbkę zamrozić przez min. 8 godzin).

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesywać do nowych (suchych) kopert.

ii) Próbka martwych pszczoł (osyp)

- próbkę martwych pszczoł (osyp) - co najmniej 60 owadów – należy pobrać do zwykłej koperty papierowej formatu A4;
- próbkę wysłać do laboratorium, jeżeli nie jest możliwe niezwłoczne wysłanie próbki – można ją przechować w zamrażarce.

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesywać do nowych (suchych) kopert.

c) Badanie w kierunku nosekozy (wykrywanie mikrosporydiów z rodzaju *Nosema* i identyfikacja gatunkowa metodą multiplex PCR)

- próbkę powinny stanowić pszczoły w wieku powyżej 8 dni (w pełni rozwinięta inwazja pasożyta), uprzednio wymienione pszczoły robotnice można pozyskać z osypu, skrajnych ramek gniazda, bądź wylotka ula;
- próbkę należy pobrać do zwykłej koperty papierowej formatu A4;

- optymalna wielkość jednej próbki to 30 osobników w przypadku pszczoł robotnic, matki pszczele badane są indywidualnie;
- w przypadku pobierania próbki żywych pszczoł, niezwłocznie po pobraniu, należy w kopercie umieścić wacik nasączony eterem dietylowym w celu uspienia pszczoł (w przypadku braku eteru można próbkę zamrozić przez min. 8 godzin).

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesypać do nowej (suchej) koperty.

d) Badanie w kierunku wirusów (wykrywanie obecności wirusów: wirus zdeformowanych skrzydeł – DWV; wirus ostrego paraliżu pszczoł – ABPV; wirus chronicznego paraliżu pszczoł – CBPV; wirus choroby woreczkowej czerwiu – SBV; wirus choroby czarnych mateczników – BQCV; izraelski wirus ostrego paraliżu pszczoł – IAPV)

- optymalna wielkość jednej próbki to 30 osobników w przypadku pszczoł robotnic. Matki pszczele badane są indywidualnie;
- próbkę należy pobrać do zwykłej koperty papierowej formatu A4;
- w przypadku pobierania próbki żywych pszczoł, niezwłocznie po pobraniu, należy w kopercie umieścić wacik nasączony eterem dietylowym w celu uspienia pszczoł (w przypadku braku eteru można próbkę zamrozić przez min. 8 godzin).

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesypać do nowej (suchej) koperty.

e) Badanie w kierunku zgnilca amerykańskiego pszczoł (wykrywanie bakterii *Paenibacillus larvae* w próbkach pszczoł)

- optymalna wielkość jednej próbki to ok. 100 pszczoł robotnic;
- próbkę należy pobrać do zwykłej koperty papierowej formatu A4;
- w przypadku pobierania próbki żywych pszczoł, niezwłocznie po pobraniu, należy w kopercie umieścić wacik nasączony eterem dietylowym w celu uspienia pszczoł (w przypadku braku eteru można próbkę zamrozić przez min. 8 godzin).

Uwaga:

Jeżeli próbkę poddano mrożeniu, przed wysłaniem jej do laboratorium, należy pszczoły przesypać do nowej (suchej) koperty.

2) POBIERANIE PRÓBEK CZERWIU PSZCZELEGO

a) Badanie w kierunku zgnilca amerykańskiego pszczoł i/lub zgnilca europejskiego (wykrywanie bakterii *Paenibacillus larvae* i/lub bakterii *Melissococcus plutonius* w czerwiu pszczoły miodnej)

- z rodziny pszczelej do badań laboratoryjnych należy pobrać plaster lub jego wycinek o powierzchni co najmniej 20 cm² zawierający tak dużo czerwiu ze zmianami chorobowymi, jak to tylko możliwe;
- wycinek plastra nie powinien zawierać miodu/zapasów pokarmu;
- próbkę należy owinać w 2 – 3 warstwy ręcznika papierowego i umieścić w opakowaniu papierowym (np. w kopercie papierowej);
- pobraną próbkę należy umieścić w zamrażarce na minimum 6 godzin;
- przed wysyłką, po ww. czasie, próbkę przewinąć w suchy ręcznik papierowy i umieścić w nowym opakowaniu papierowym.

b) Badanie w kierunku warrozy (wykrywanie *Varroa destructor* w próbkach czerwiu pszczoły miodnej)

- z rodziny pszczelej należy pobrać wycinek plastra zawierający nie mniej niż 100 komórek z zasklepionym czerwiem pszczelim lub trutowym (łącznie po obydwu stronach plastra). Przy mniejszej liczbie komórek z zasklepionym czerwiem obecność roztoczy jest trudna do wykrycia, szczególnie w przypadku niskiego poziomu jego porażenia przez *V. destructor*;
- wycinek plastra nie powinien zawierać miodu/zapasów pokarmu;
- próbkę (wycinek plastra) należy owinać w 2 – 3 warstwy ręcznika papierowego i umieścić w zwykłej kopercie papierowej formatu A4;
- pobraną próbkę należy umieścić w zamrażarce na minimum 6 godzin;
- przed wysyłką, po ww. czasie, próbkę przewinąć w suchy ręcznik papierowy i umieścić w nowej kopercie papierowej formatu A4.

c) Badanie w kierunku wirusa choroby woreczkowej czerwiu (wykrywanie wirusa choroby woreczkowej czerwiu – SBV)

- z rodziny pszczelej do badań laboratoryjnych należy pobrać plaster lub jego wycinek o powierzchni co najmniej 20 cm² zawierający tak dużo czerwiu ze zmianami chorobowymi, jak to tylko możliwe;
- wycinek plastra nie powinien zawierać miodu/zapasów pokarmu;

- próbkę (wycinek plastra) należy owinać w 2 – 3 warstwy ręcznika papierowego i umieścić w opakowaniu papierowym (np. w kopercie papierowej);
- pobraną próbkę należy umieścić w zamrażarce na minimum 6 godzin;
- przed wysyłką, po ww. czasie, próbkę przewinąć w suchy ręcznik papierowy i umieścić w nowym opakowaniu papierowym.

3) POBIERANIE PRÓBEK MIODU / ZAPASÓW POKARMU

Badanie w kierunku zgnilca amerykańskiego pszczoł (wykrywanie bakterii *Paenibacillus larvae* w próbkach miodu (zapasów pokarmu cukrowego))

- próbkę miodu (zapasów pokarmu cukrowego) najlepiej pobierać z plastra z okolicy, w której występuje czerw pszczeli, w przypadku braku takiej możliwości pobrać próbkę z dowolnego miejsca w ulu;
- wielkość próbki powinna wynosić około 50 g miodu (zapasów pokarmu cukrowego), co stanowi objętość ok. 40 ml;
- próbkę pobierać i przysyłać w plastikowych, szczelnie zakręcanych, pojemnikach (pojemniki 100/120 ml do analiz moczu dostępne w aptekach);

Uwaga:

Prosimy nie stosować opakowań szklanych ze względu na częste uszkodzenia w transporcie.

4) POBIERANIE PRÓBEK WOSKU (WĘZY PSZCZELEJ)

Badanie w kierunku zgnilca amerykańskiego pszczoł (wykrywanie bakterii *Paenibacillus larvae* w próbkach wosku pszczelego)

- próbka wosku powinna mieć wielkość orzecha włoskiego, próbka węzy oraz próbka plastra, co najmniej 200 cm².

Informacje dodatkowe:

- 1. Pobrane próbki należy przysyłać w sztywnych opakowaniach tekturowych uniemożliwiających ich mechaniczne uszkodzenie w transporcie.**
- 2. Nadsyłanym próbkom powinna towarzyszyć umowa na wykonanie badań (do pobrania ze strony internetowej PIWet – PIB, umieszczona w zakładce „badania usługowe”), bądź pismo przewodnie zawierające dokładne dane (imię i nazwisko, adres zamieszkania, kod pocztowy, telefon kontaktowy) oraz informację o kierunku/ach badania dla przesłanych**

próbek. Umowa (bądź pismo przewodnie) powinna zostać zabezpieczona przed jej zabrudzeniem (np. foliową koszulką).

3. Jeżeli przesłana próbka ma zostać zbadana w kilku kierunkach należy zapewnić właściwą ilość materiału do badania. W przypadku, gdy próbka jest zbyt mała laboratorium może odstąpić od wykonania badania, o czym każdorazowo informuje klienta.
4. Próbki należy przesyłać na adres:

Centralny Punkt Przyjęć Próbek
Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy
Al. Partyzantów 57
24-100 Puławy

Instrukcję opracował: lek. wet. Andrzej Bober

Data opracowania : 1 marca 2017 r.